

ЮВІЛЕЙ ДОСЛІДНИКА ЛЕМКІВЩИНИ

Івана Красовського добре знають в Україні та поза її межами всі, хто цікавиться Українськими Карпатами, їх історією і культурою. Він відомий як завзятий дослідник Лемківщини, зокрема її етнографії та історичного минулого, активний громадський діяч.

Народився Іван Красовський 22 жовтня 1927 року в с. Дошно, поблизу містечка Риманова на Лемківщині (тепер Кросненське Воєводство РП). Батьки його були прості селяни. У вільний час батько Дмитро займався різьбярством. У сім'ї, крім Івана, було п'ятеро дітей (трос померли малюми). Матеріально жилось не легко, але батько намагався всім дати освіту — "вивести в люди".

Вчився Іван попервах у рідному селі та Риманові. В 1941—1944 роках навчався в Криницькій українській вчительській семінарії. Відомо, що в роки німецької окупації Польщі у Кракові діяв Український Центральний Комітет (суспільно-громадська установа), який захищав українські інтереси перед німецькою владою. Тоді українці дістали можливість для розвитку рідного шкільництва і науки. Цим скористались батьки Івана, пославши його в науку.

Пізніше, у кінці 60-х років, працюючи в одному відділі зі мною в Музеї народної архітектури та побуту у Львові, він розповідає про свої зустрічі в Криниці. Наприклад, про те, що він жив поблизу вільи "Колонія" біля якої любив малювати свої картини відомий художник-самоук Никифор Дровняк. У Криниці бачив і відомого українського вченого-географа Володимира Кубійовича, який тоді очолював згадуваний Український Центральний Комітет.

Влітку 1945 року родину Красовських вислали в радянську Україну до села Мала Плавуча на Тернопільщині. Згодом у 1948 р. Іван Красовський закінчив бібліотечне відділення Тереховлянського культурно-освітнього технікуму, а у 1952 — Львівську юридичну школу. Тоді ж поступив на історичний факультет Львівського університету (закінчив у 1957 р.).

У період навчання в університеті розпочав опрацьовувати тему "Визвольний рух на Лемківщині в XVII ст.", в якій розкрив боротьбу лемківських збійників під керівництвом Андрія Савки. Пізніше він написав кіноповість "Андрій Савка" яку було опубліковано в журналі "Дукля" (Чехословаччина, 1984, № 1—2).

Своїм науковим зростанням Іван Красовський завдячує академіку Іванові Крип'якевичу, який допоміг йому засвоїти

"ази" дослідницької праці, скеровував студента до праці над історією та культурою Лемківщини. Він навіть передав йому зібрану бібліографію праць про Лемківщину.

Згодом молодого науковця підтримував член-кореспондент АН України Кость Гуслистый, який посприяв закріпленню Івана Красовського в Інституті МФЕ АН України для написання кандидатської дисертації на тему "Матеріальна культура лемків північних схилів західних Карпат" взявши на себе обов'язки наукового керівника. На жаль, незабаром Гуслистый помер. Науковим керівником став Юрій Гошко, директор Музею етнографії та художнього промислу АН України.

Працюючи на посаді старшого наукового працівника Львівського історичного музею (1958—1969 роки) та згодом і завідувача науковим відділом Музею народної архітектури та побуту у Львові, Іван Красовський продовжував свої дослідження історії та культури лемків. Він опублікував (переважно в Польщі та Словаччині) понад 500 наукових і науково-популярних статей, нарисів, рецензій. У 1964 р. в США вийшла його невеличка книжечка "Лемківщина" у боротьбі за возз'єднання з Україною".

Іван Красовський зібрав цінні матеріали про призабутих лемківських письменників Богдана-Ігоря Антонича, Володимира Хиліяка, Григорія Гануляка, визначних художників Никифора Дровняка, Михайла Орсіка.

З особливою активністю працював Іван Дмитрович в умовах незалежної України. 1988 р. він був одним із засновників товариства "Лемківщина" а у 1991 — Фондації дослідження Лемківщини у Львові. Працюючи в Музеї просто неба, організував відтворення архітектурної пам'ятки у секторі "Лемківщина" а у 1990—1992 роках він очолював справу будівництва лемківської церкви в скансені (для збору коштів для її відтворення виїздив до лемків у США і Канаду).

У ці роки поживалася наукова і публіцистична діяльність Івана Красовського. 1991 р. співавторстві з Дмитром Солінком видав книжку "Хто ми, лемки" (Львів). Це науковий нарис про історію українців Західних Карпат, яких називаємо "лемками". Через рік з'являється його друга книжечка "Тільки з рідним народом" (Львів). В ній розповідається про корені політичного "русинства" на Закарпатті і Лемківщині. Автор подав історичний аналіз тих причин, які створили можливість власним чужим противникам єдності

українського народу зробити спробу його розчленувати в період становлення України як незалежної держави

Але особливої уваги заслуговує книжка "Прізвиська галицьких лемків у XVII ст." (Львів, 1993). Це цінна наукова праця, над якою автор трудився багато років. Він дослідив близько 300 томів Йосифінської метрики (поземельних кадастрів) 1785—1788 рр., що зберігаються в Центральному історичному архіві України у Львові. Крім аналізу прізвиськ в ній подається також словник 5 тис. прізвиськ, які на той час були поширені на галицькій частині Лемківщини. Результати його дослідження дають незаперечне право стверджувати приналежність лемків до українського народу, їх автохтонність у Західних Карпатах. Сама ж праця свідчить про І. Красовського як талановитого і вдумливого науковця.

У книжечці "До земляків — за океан" яка з'явилась у Львові після його поїздки до США і Канади, розповідається про шляхи спільної праці лемків за океаном і в Україні.

Заслуговують уваги праці І. Красовського про лемківських митців, зокрема книжечка

"Михайло Оріспик — визначний лемківський різьбяр першої половини XIX ст. (Львів, 1995), альбом "Лемківщина в творчості Василя Малзеляна" (Львів, 1994)

Пощастило Івану Дмитровичу опублікувати і свою дисертаційну працю "Матеріальна культура лемків північних схилів Західних Карпат" (Науковий збірник Музею української культури. — Свидник, 1988; Лемківщина. — Нью-Йорк—Торонто—Сідней—Париж, 1988).

П'ятнадцять років працював Іван Красовський над "Енциклопедичним словником Лемківщини". В нього він уклав більше 1500 статей історії, культури, літератури, мистецтва лемків. Ця праця вже підготовлена до друку.

Іван Дмитрович у праці, і це похвально. Він упорядковує, починаючи з 1994 року, "Лемківські календарі", працює над підготовкою нових видань. Тому бажаємо Івану Дмитровичу ще багато років трудитися на ниві рідного народу, зичимо йому здоров'я і щастя.

Архип ДАНИЛЮК

Львів

ПАВЛО ОХРИМЕНКО

7 грудня 1997 року на 79-му році життя завершив свій земний шлях відомий український фольклорист та літературознавець, доктор філологічних наук, професор, почесний академік АН ВШ України Павло Павлович Охріменко.

Близько 60-ти років плідно працював учений на ниві філологічної науки. За цей час він написав цілий ряд монографій, підручників та посібників, численні статті, які побачили світ не лише в Україні, а й у різних видавництвах та друкованих органах Білорусії, Росії, Молдови та інших країн.

Павло Павлович Охріменко народився 16 липня 1919 року в с. Солониці Лубенського району на Полтавщині в селянській родині. Народнопоетична атмосфера в сім'ї та повсякденному побуті земляків виховувала в ньому любов до слова ще з дитячих літ. Учнем сільської школи починає записувати народні пісні, прислів'я та приказки, пробує сили в художньому перекладі.

Ці зацікавлення, жага знань приводять його на філологічний факультет Київського університету, який закінчує у 1944 році. Брав участь у Великій Вітчизняній війні. Потім працював у педагогічних вузах України (1944—1949), у Кишинівському (1949—1950) та Гомельському (1950—1972)

університетах. З 1972 року він знову повертається до Сумського педінституту, де у повоєнний час розпочав свою наукову та педагогічну діяльність.

Характерною особливістю його дослідницьких пошуків був глибокий, тривкий і постійний інтерес до першоджерел. Тому упродовж усього життя збирав, записував народні пісні, легенди, перекази, прислів'я і приказки, характерні звороти народної мови і т. д.

Так постали, зокрема, збірники білоруського фольклору "Сучасныя народныя песні і частушкі" (1955), "Беларускія народныя прыказкі і прымоўкі" (1956), "Молодежныя песні" (1956), "Песні Азербайджанскага хору" (1959), "Беларускія казкі, запісанныя ад Пятра Гулевіча" (1965), які вийшли у різних видавництвах Білорусі. Упродовж не одного десятиліття учений записував і досліджував народні легенди за переказами про Солонішську битву (1596). Зібраний матеріал оповнював і звіряв з археологічними та історичними джерелами, лише потім він склав основу його доповіді "Народныя прадання і легенды о последней битве Наливайко" яку виступив на науковій конференції "Фольклор и историческая действительность" у Махачкалі (1976) та